

...vred dan rasen sobot, ...
...daj in praznikov.
...daj except Saturdays,
...Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

XXVII

Cena lista
je \$6.00

Registered as second-class matter January 16, 1932, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., ponedeljek, 20. avgusta (August 20), 1934. Subscription \$6.00
Yearly

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

STEV.—NUMBER 162

Komentarji

Moli za Mussolinija.

...moli za Mussolinija. ...
...moli vsak dan za Mus-
...da bi ga njegov angelj
...očeval in vodil pri njego-
...polih.

...je pravilno in v redu. Pa-
...je njegov največ-
...atelj, dobitnik in zaščit-
...let!

...Ali je papež mo-
...ti za Dolfussa, da bi ga
...varuh očeval in vodil? ...

...programu Rooseveltovega
...deala" je bila tudi omeji-
...farmskih pridelkov. Far-
...je bilo naloženo, da mo-
...pridelati manj in za pri-
...jim je bilo obljublje-
...delo od vlade.

...badesta poteza "novih
...erjev", katere namen je bil
...en farmskim pridelkom,
...arala obilico posmehov in
...ješčih se karikatur v ame-
...burbonskem tisku. Pred
...dnevi je pa Roosevelt re-
...kar bo nedvomno da-
...nadaljšnim norčeva-
...in po pravici.

...Roosevelt je rekel reporter-
...da je velika suša pomogla
...da je bil njen program o-
...farme produkcije iz-
...nem letu namesto v

...torej ni bila nesreča;
...otno, bila je blagostanje
...ameriko! Suša je zmanjšala
...in s tem je prihranila
...marjem, da bi jih sami
...pajali!

...poročajo, je okrog
...000 farmarjev uničenih za-
...velike suše. Izgubili so vse
...pridelke in živino so
...prodali napol zastonj, da
...po krta gladu. Vsak far-
...se zaveda, da je suša zanj
...nesreča; sejal in delal
...man. Toda po sodbi "new
...erjev" je farmar v zmoti —

...v zgodovini, odkar ljudje
...najo polja. Kako se bo far-
...priprazni s to sodbo, to pre-
...mo njemu.

...kadar potočeta prvi dve leti
...deala", bo jasno, da je
...Rooseveltovo planiranje z
...na farmsko produkcijo
...absurdnost. Zakaj? Za-
...se to planiranje odnaša
...trg in cene, torej na privat-
...kapitalistično gospodarstvo,
...na potrebe ameriškega
...valstva.

...bi vlada ignorirala trg in
...bi se ozirala le na sploš-
...potrebe, bi gotovo pustila
...pridelovanje neomeje-
...naj dobro ve, da je farmska
...ukleja odvisna od spekul-
...kapric vremena, vsled če-
...ne da kontrolirati. Zato
...makro hoteno omejevanje ab-
...ako ne zločinsko. Žive-
...splošnosti ni bilo še nikdar
...ne!

...ko je živil preveč na trgu in
...kadih, ni to še noben do-
...da jih je preveč; neke jih
...manjka. In kadar pride
...po manjkanje živeža, ga ne
...dobiti za noben denar!
...bi bila vlada pametna, bi
...pokupila preveč farm-
...pridelkov in ga vskladičila
...potrebe, namesto da je
...znanjkanje produkcije.
...nordnet politike "new dea-
...z oltom na farmsko pro-
...se bo najbrž pokazala že
...dozelo tmo in pomlad.

Cene na debelo rastejo
Washington. — V prvih dneh
...na so cene na debelo nara-
...na 75.1 indeksnih pointov,
...poročilo biroja za delav-
...statistiko. So 8.8% višje
...pred letom. Zvižanje se tiče
...pridelkov, živeža in
...kega materiala.

JAPONSKI MILITARISTI HUJKAJO NA VOJNO

Vsa nasilja na mandžurski železnici podtikajo Rusom. Japonska namerava poslati "svarilno noto" v Moskvo

Tokio, 18. avg. — Iz glavne-
ga stana japonske armade je
bilo danes izdano poročilo, ki
dolži sovjetske rdeče čete v
vzhodni Sibiriji, da vodijo sis-
tematično kampanjo razdevanja
in nasilja na progi vzhodne ki-
tajske železnice v Mandžukiju.
Poročilo se glasi, da sovjeti ne-
prestanoma pošiljajo špione in na-
jete bandite v Mandžukuo, ki iz-
vršujejo dinamične napade na
mandžurske in japonske vlake.

Japonska vlada namerava po-
slati v Moskvo "strogo svarilo"
naj sovjeti prenehajo z inciden-
ti v Mandžukiju, ki so vzrok, da
so mandžujске oblasti pred
nekaj dnevi aretirale 19 sovjets-
kih državljanzov v železniški
coni, s čimer je število aretiranih
Rusov naraslo na 60.

V Tokiju persistira govornica
kljub oficijelnim zanikanjem, da
sta Japonska in Velika Britani-
ja sklenili tajno zvezo na pod-
lagi dogovora, da ima Japonska
proste roke v severni Kitajski
in vzhodni Sibiriji, Anglija ima
pa proste roke v južni Kitajski.

Moskva, 18. avg. — Sovjetski
tisk poroča, da namerava man-
džujkska policija izstradati so-
vjetske železniške uradnike in
nameščence, ki so v zaporu v
Mandžukiju. Večina zaprtih
Rusov je začela gladovno stavko.
Železniške prodajalnice, ki
so edini vir potrebščin ob progi
vzhodne kitajske železnice, so po
navodilu japonskih militaristov
prejele nalog, da morajo ome-
jiti trgovanje.

Opozicija proti Hitlerju v Nemčiji narašča

Cez štiri milijone volilcev glasovalo proti diktatorju

Berlin, 19. avg. — Pri današ-
njem ljudskem glasovanju v
Nemčiji za spojitve predsedni-
kovega in kancelarjevega urada
je bilo oddanih 43,438,378 gla-
sov ali 95% vseh, ki so bili u-
pravičeni voliti. Od teh je 38,-
279,514 volilcev priklimalo "ja"
in 4,287,808 volilcev je korajžno
gasovalo "ne". Število glasov,
oddanih proti Hitlerju, je bilo
to pot večje ko kdaj prej.

Jugoslavija se razgovarja z Nemčijo zaradi beguncev

Berlin, 18. avg. — Diploma-
tični razgovori so v teku z Ju-
goslavijo in Ogrsko zaradi 2400
avstrijskih hitlerjevcev, ki so po
zadnjem izjavoženem puču v
Avstriji pobegnili čez mejo.
Nemčija bi rada zagotovila var-
no pot tem beguncem skozi Ogr-
sko in Čehoslovakijo na svoje
ozemlje.

170 oseb utonilo v Indiji

Patna, Indija, 18. avg. — Ladja
z 200 ljudmi se je prevrnila na
reki in 170 oseb je utonilo, ka-
kor poročajo iz Dariharija. Ne-
srečo je povzročila čreda goveje
živine, katero so prepeljali z
ljudmi vred čez vodo. Govedo
se je splašilo, ko se je brod začel
zibati in zdiraljo na eno stran,
nakar je brod prevagnil in se
prekucnil.

Zbornični predsednik Rainey umrl

St. Louis, Mo. — Henry T.
Rainey, demokratični kongres-
nik dolgo vrsto let in predsed-
nik (speaker) nižje zbornice pri
zadnjem zasedanju kongresa, je
19. t. m. nenadoma umrl za
pljučnico. Star je bil 74 let.

Mussolini se poteguje za avstrijsko monarhijo

"Katoliška monarhična fronta proti nacijskemu poganizmu" je njegov cilj

London, 18. avg. — Iz Rima po-
ročajo na podlagi zanesljivih
virov, da je Mussolini zadnje dn.
informiral kneza Starhemberga,
avstrijskega podkancelarja, k
se je mudil tamkaj, da on želi
vzpostavljene habsburške mo-
narhije v Avstriji. Mussolini je
že storil potrebne korake v ta
namen. Kmalu se vrši v Rimu
tajna konferenca med emisarji
italijanske vlade in bivše av-
strijske cesarice Cite, katere sin
Oton je habsburški kandidat za
avstrijski in ogrski prestol; Cita
se morda snide osebno z Musso-
linijem.

Duce je povedal Starhember-
ga, da edino katoliška monarhi-
ja v Avstriji, ki bo v zvezi s ka-
toliško monarhično fronto v Ita-
liji in na Ogrskem lahko zava-
ruje Avstrijo proti nacijskemu
poganizmu v Nemčiji. "Italijan-
sko-ogrsko-avstrijska katoliška
fronta" bi tudi blagodejno vpli-
vala na katoliško Bavarsko, ka-
tera bi se sčasoma odcepila od
Nemčije.

Bivša cesarica Cita, ki je silno
ambiciozna ženska, je nepresta-
no na delu, da pridobi avstrijski
tron za svojega sina Otona in,
če je mogoče, tudi ogrski tron,
kar pa je zelo dvomljivo v da-
našnjih razmerah.

Rim, 18. avg. — Mussolini je
včeraj odpozval italijanske voja-
ške čete domov z avstrijske
meje.

Dunaj, 19. avg. — Včeraj je
bil obsežen deveti nacijski pu-
čist, Johann Domes, ki je 25.
julija vodil napada na radio po-
stajo Ravog. Ostalih 14 puč-
stov, ki so bili z Domesom vred
pred sodiščem, je dobilo zaporne
kazni. — Novi kancelar
Schuschnigg pojde ta teden v
Rim, da se pokloni Mussoliniju.
Konferenca z Mussolinijem se
vrši v sredo.

Družba izgubila bliko pred delavskim odborom

Uposliti mora vse odslovljene delavce in se pogajati z unijo

Washington. — (FP) — Na-
rodni delavski odbor je te dni
odredil, da mora Edward F.
Saldwell & Co. v New Yorku u-
posloviti vseh 125 odslovljenih
delavcev radi pristopa v
unijo in z unijo elektrikov
skleniti kolektivno pogodbo. Če
potrebno, mora družba odsluviti
vse skebe, da dobi prostor za od-
slovljene delavce.

V tovarni te družbe je pričela
stavka 26. maja, ker je odklonila
priznati unijo elektrarskih de-
lavcev. (Družba izdeluje elek-
trarske naprave.) V stavki je
bilo aretiranih 40 piketov.

Delavski odbor je tudi sklenil,
da bo odredil tovarniške volitve
v slučaju, če se družba obotav-
lja pogajati z unijo. V šestih
dneh ga mora družba obvestiti,
če upoši odslovljene delavce, za
kar ima časa 36 dni. Če se ne
ravna po tem odloku, bo delavski
odbor priporočil odvzetje — pla-
vega orla.

Francozi menijo, da je Hindenburgov "testament" ponarejen

Pariz, 18. avg. — Pariški listi
izražajo dvom glede pristnosti
Hindenburgovega "političnega
testamenta", v katerem je Hin-
denburg zapustil svojo predse-
dniško oblast Hitlerju in katere-
ga so naciji objavili pet dni pred
"ljudskim glasovanjem" v Nem-
čiji. Poluradni "Temps" piše,
da je testament direktni falzifi-
kat ali pa je bil ponuden Hinden-
burgu v podpis v momentu, ko ni
mogel več čitati in sploh ni ve-
del, kaj je podpisal.

KAKO SE JE INSULLOV PAJDAŠ IZMAZAL

Pred poroto se je opral radi poneverbe 4000 delnic, češ, da je to storil v "dobrem namenu". Prosekucija šibka. Insull je "vesel zmage"

Chicago. — (FP) — Marshall
E. Sampsell, prvi od Insullove
gange, ki je prišel pred krimi-
nalno sodišče radi nerednosti
pri upravljanju bivšega Insullo-
vega cesarstva, se je srečno iz-
mazal pred poroto. Pomagale
so mu krokodilske solze, njegova
"poštenost" in druge vrline, o
katerih je pričalo 30 "najbolj-
ših" državljanov v Chicagu —
bankirji, borzijani, industrici
in Silas Strawn, korporacijski
odvetnik in kralj "najboljših"
državljanov v Chicagu.

Sampsell je bil obtožen pone-
verjenja 4000 delnic Central Il-
linois Public Service kompanije,
kateri je 1932 predsedoval. Del-
nice je poneveril, oziroma "le-
vil brez dovoljenja direktor-
jev", da je pokrtil zase in za
Martina Insulla, ki je bil zbežal
v Kanado, osebno posojilo pri
Continental Illinois banki.

Vse to je priznal. Rotil je pa
sodnika Feinberga, ki mu je
veliko pripomogel do oprostitve,
in porotnike, da se ne čuti kri-
vega poneverbe, ker je hotel po-
magati le — delničarjem (v res-
nici sebi in Martinu Insulli).
Poneverba mu ni niti zdaleka
prišla na misel, le interese ubo-
gih delničarjev je skušal protek-
tirati. Dokaz temu je, ker je
sam prišel ob vse premoženje,
izgubil je ženo, ki je napravila
po njegovi aretaciji samomor,
zdaj je pa še edini sin v kritič-
nem položaju radi operacije na
bezgavkah.

Njegovi zagovorniki, sodnik
Feinberg in 30 "najboljših" dr-
žavljanov, ki so pričali o Samp-
sellovih vrlinah in dobremu ka-
rakterju, je uverilo poroto, da je
imel on le — dobre namene pri
izmaknjenju 4000 delnic, ki so
še vedno v banki.

Sodnik Feinberg je namreč
instruiral poroto, če je prepi-
čana, da je bila vsa "transaksi-
ja" izvršena "v dobri veri, tedaj
odpade tudi vsako vprašanje o
poneverbi." To je porota tudi
vpoštevala in Insullovega rake-
tija oprostila.

Prosekucija je bila šibka. In
kako naj tudi ne bo proti "naj-
boljšemu" državljanu oziroma
enemu izmed njih. Koncentrirala
se je le na 2000 delnic, katere
je Sampsell ukradel in založil
za Martina Insulla, ki tudi pri-
de pred sodišče radi poneverbe.

Ko je "revni" Samuel Insull,
ki živi v razkošnem stanovanju
v hotelu, slišal novico, da je nje-
gov kolega oproščeno, je novinar-
jem rekel: "Naravno je, da sem
vesel izida." Kljub temu, da ga
je ameriška vlada skoraj leto
dni lovila po Evropi in so ji ga
končno vlovili "krvoločni
Turki", se Samu najbrž ne bo
skrivil las.

Multimilijonarju, pa magari
bivšemu, dokazati krivdo na a-
meriških sodiščih je nekaj, kar
se zgodi komaj enkrat vsako
stoletje. In Sami ima še vedno
vse "najboljše" državljanke na
svoji strani, čeprav so mnogi iz-
gubili velika premoženja radi
njegovega raketirstva. Na nje-
govih strani so, kar se zavedajo,
da bi lahko Sami "preveč pove-
dal."

Dillinger je šel, Sam Insull je
še tukaj. Dillinger je pač zgre-
šil poklic, oziroma je bil rojen
20 let prepozno. Če bi bil imel
priliko za sileno raketirstvo kot
jo je imel Sam Insull in njegovi
rafinirani hajduki, bi se tudi
njemu ne bil skrivil las. Bil bi
še vedno med "najboljšimi"
državljanji.

Velika stavka v tekstilni industriji na obzoru

Konvencija tekstilne unije se skoro soglasno izrekla za stavko okrog 1. septembra. — Federalni delavski odbor odredil volitve v Minneapolisu. — Kohlerjeva družba zavrgla pogoje vladnih posredovalcev. — Druge vesti z delavske fronte

Uspeli farmer-laboritov v Kanadi

Stranka farmarjev in delavcev, ki je bila organizirana pred dvema letoma, ima postojanke v vseh provincah

Regina, Sask., Kanada. —
Farmer-laboritška stranka, ki
je znana pod imenom Coopera-
tive Commonwealth Federation,
je postavila kandidate za vse
urade v provinci Saskatchewan
in se je dobro pripravila na vo-
litve, ki se vrše prihodnji me-
sec. Izgledi kažejo, da bo po-
stavila veliko svojih ljudi na
važne pozicije.

T. M. Anderson, sedanjí pre-
mier, je voditelj takozvane ko-
operativne vlade, v kateri pa
tvorijo konservativci večino. V
vladi je že tri leta in je nasledil
prejšnji provinci liberalni re-
žim, ki je bil na krmilu od 1.
1906. Provincja Saskatchewan
pridelava veliko žita, toda suša,
nizke cene žitu in druge nadlo-
ge bčajo ljudstvo že več let.

CCF je bila organizirana pred
dvema letoma in zaznamuje ve-
lik napredek. Krajevne organi-
zacije ima v vseh provincah in
pri zadnjih volitvah v provinci
British Columbia je prejela eno
tretjino oddanih glasov. Takrat
je poslala osem svojih kandida-
tov v legislaturo, ki tvorijo edi-
no opozicijo proti liberalni vla-
di te province.

Prirediteljski farmarji so aktivni
v združnem gibanju, toda iz-
kušnje zadnjih let so jih pre-
pričale, da je za reševanje nji-
hovih problemov potrebna tudi
politična akcija. Njihov voditelj
se obenem zavedajo, da mora
biti politična akcija naperjena
proti kapitalističnemu sistemu,
da se strmovlavi njegova moč
in na razvalinah zgradi koope-
rativno državo.

Iz tega razloga so farmarji
takoj uvideli, da je potrebna po-
litična zveza med njimi in in-
dustrijskimi delavci, da tako do-
sežejo svoj cilj. Do take zveze
je prišlo na konvenciji farmar-
laboritov, ki se je vršila v Re-
gini pred dvema letoma.

Glavni cilj farmar-labori-
tov, pove prva točka njihove
platforme, v kateri je rečeno,
da hoče ustanoviti socializirani
ekonomski red, ki edini lahko
omogoči uspešen razvoj narod-
nega bogastva in pravično raz-
delitev narodnih dohodkov, ter
odpravi obstoječi kapitalistični
sistem, ki bazira na izkorišča-
nju ljudskih mas.

Belgijski stratosferni balon pristal v Jugoslaviji

Maribor, Jugoslavija, 19. avg.
— Dva mlada belgijska znan-
stvenika, Max Cosyns in Nerce
Vanderlist, ki sta se v soboto v
Belgiji dvignila v stratosfero s
Piccardovim balonom, sta danes
prišla na tla pri Zinovlju na
Hrvaškem. Balon je odplul 1100
milj daleč in dosegel je višino
16,000 metrov (52,493 čevljev).

Nekaj za kratek čas

Chicago. — Wilbur Glenn Vo-
liva, religiozni diktator Zion Ci-
tyja, je te dni ponovno napove-
dal "sodni dan." Rekel je, da
se bo "nekaj strašnega zgodilo"
10. septembra t. l. Voliva je že
večkrat napovedal konec plošča-
tega sveta in vselej je pripom-
nil, da edino njegovi verniki
ostanejo živi. Teh pa najbrž ne
bo dosti, kajti zadnje čase se
burno puntajo in obračajo Vo-
livi hrbet.

New York, 18. avg. — Kon-
vencija tekstilne unije je danes
odglasovala, da se stavki delav-
cev v bombažni industriji pri-
družijo tudi tekstilni delavci v
predilnicah in tkalnicah volne,
svile, rajona in umetnega rajona.
To pomeni, da stopi v stavko
čez pol milijona delavcev prve
dni septembra. V vsej teks-
tilni industriji, v kateri predejo
in tkejo bombažno, volneno,
svilno in rajonsko blago, je u-
poslenih okrog 700,000 delavcev.

New York. — Delegatje redne
konvencije unije United Textile
Workers of America, pripadajo-
če k Ameriški delavski federa-
ciji, so zadnji četrtek s 561 gla-
sovi proti desetim sprejeli reso-
lucijo za splošno stavko v teks-
tilni industriji. Stavka se ima
začeti okrog 1. septembra in pri-
zadetih bo čez pol milijona de-
lavcev; organizacija ima danes
okrog 300,000 članov.

Thomas F. McMahon, pred-
sednik tekstilne unije, je dejal,
da drugega izhoda ni, čeprav
"mu je hudo, ker ne ljubi kaosa
in dal bi vse, da bi preprečil
štrajk, ako bi bilo mogoče."

Norman Thomas, socialistični
vodja, je na konvenciji pozival
delegatje, naj se odločno lotijo
boja za socialno pravico. Tho-
mas je kritiziral NRA in John-
sona rekoč: "NRA se izrablja
za standardiziranje delavcev za
dobičke podjetnikov. Vse da-
našnji aparat NRA favorizira
kompanijske unije. General
Johnson, administrator NRA, je
človek največje krika in naj-
manjših rezultatov v Ameriki."

Središča tekstilne stavke bodo
v Novi Angliji in na jugu. Glav-
ne zahteve tekstilne unije so
zvišanje mezd, skrajšanje de-
lovnika in konec "stretch-out"
sistema (nalaganje več dela).

Minneapolis, Minn. — Osrednji
federalni delavski odbor v Wash-
ingtonu je odredil volitve za-
stopnikov za kolektivno pogaja-
nje med nameščenci veletrgov-
skih in razvaževalnih družb v
Minneapolis. Na podlagi re-
zultata teh volitev bo potem po-
ravnavna stavka voznikov tovar-
nih avtov. Posebni odposlanec
delavskega odbora P. A. Donoghue
v družbi dveh federalnih po-
sredovalcev, duhovna Haasa in
E. H. Dunnigana, bo vodil in
nadzoroval volitve, ki se vrše še
te dni.

Kohler, Wis. — Kohlerjeva
družba je zavrgla pogoje čikaškega
regionalnega delavskega
odbora za končanje stavke. Med
pogoji odbora je tudi točka, da
mora družba vzeti nazaj na delo
vse stavkarje, toda družba pravi,
da nikdar ne vzame nazaj
onih stavkarjev, ki so se udele-
ževali izgredev in ji naredili
škodo na poslopih.

Takoj po tej izjavi družbe se
je vršil delavski shod s 1500 na-
vzočnimi delavci in soglasno je
bila sprejeta resolucija, ki za-
hteva, da čikaški regionalni de-
lavski odbor obtoži Kohlerjevo
družbo kršitve delavske sekcije
7-A zakona Nire in uprava NRA
naj ji odvzame znak plavega
orla.

Pittsburgh, Pa. — Položaj stav-
ke 10,000 delavcev pri Mellonov-
vi družbi Aluminum Company of
America je nespremenjen. Fe-
deralni posredovalec je priporo-
čil razsodišče, toda obe stranki
se branita tega. Stavkarji za-
htevajo enotni mezdni sistem,
"check-off" (odračun unijskih
asesmentov od mezd) in splošno
pogodbo. Družba je odklo-
nila vse te zahteve.

St. Louis, Mo. — 2500 železni-
čarjev na liniji Mobile & Ohio je
zagrozilo s stavko, če se mezdna
pogajanja ne obnesejo.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodnina: za Zdravne drlake (seven Chi-
cago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 za štiri leta; za Chicago in Ciero
\$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za in-
terneto \$9.00.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Ciero \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne
vrstajo. Advertising rates on agreement. Manu-
script will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Domač drobiž

Operacije

Gowanda, N. Y. — Miss Fran-
ces Segal iz Minnesote je prišla
sem na obisk k družini Klun.
Nekaj dni po svojem prihodu se
je pa morala podvreči operaciji
na vnetem slepicu.

Dne 13. avgusta se je morala
podvreči operaciji "mrs. J. An-
drija, članica društva št. 728
SNPJ.

Nova taverna

Veronaj, Pa. — Mihael Maj-
can, večletni član društva št.
216 SNPJ, je na svojem domu,
236 W. R. R. ave., odprl gostil-
no.

Nasilja v stavki tekstil-
nih delavcev

Policijski napadi in aretacije
stavkarjev na dnevnem redu

Philadelphia, Pa. — (FP) —
Stavka proti Miller Textile Co.,
ki traja že tri tedne, se vrši v
znamenju policijskega teroriz-
ma. V tem času je bilo že nad
sto stavkarjev aretiranih na ob-
tožbo kaljenja miru in nespo-
dobnega obnašanja, ker so pike-
tirali tovarno.

Pred kratkim so bili štirje
stavkarji in eden reprezentant
Unije za ameriške civilne svo-
bodščine obsojeni na trideset
dni zapora vsak na obtožbo hu-
skanja na izgrede. Njihov pre-
stop je bil v tem, da so prišli
pred tovarno omenjene družbe z
namenom, da preprečijo stavko-
kazom vstop v tovarno.

Petorica je bila obsojena v
ječo po razpravi, ki je trajala
štiri ure. A. Wassermann, pravi-
ni zastopnik Mednarodne delav-
ske obrambe, in A. L. Wirtin-
ton od Civil Liberties unije, sta
na obravnavi zagovarjala ustav-
ne pravice glede svobode zboro-
vanja in citirala nedavni odlok
državnega vrhovnega sodišča, v
katerem je rečeno, da je mirno
piketiranje dovoljeno.

Kompanijski odvetnik W. L.
Bradley in predsednik družbe S.
Miller sta prepričala predložitel-
vske evidence, nanašajoče se
na dolgotrajni spor med kom-
panijo in unijo tekstilnih delav-
cev, ker je sodnik McGovern
podprl vse njune ugovore.

Bradley je označil voditelje
stavke za komuniste, ki kot ta-
ki hujskajo delavce na odpor
proti avtoritetam. Obravnava
je bila vseskozi pristranska in
Unija za ameriške civilne svo-
bodščine je vsled tega naznani-
la, da bo tirala zadevo obsoje-
nih stavkarjev pred višje sodi-
šče.

Ugrabljeni kanadski milijonar
izpuščen

London, Ont. — John S. La-
bat, milijonar in pivovarniški
magnat v tem mestu, ki je bil
pred tremi dnevi ugrabljen od
neznanec proti odkupnini \$150,-
000, je bil zadnji petek izpuščen
v okolici Toronto. Labat noče
nič govoriti, njegov brat pa ta-
ji, da je bila izplačana kakšna
odkupnina. Vsa afera je zavita
v velik misterij.

Vladni odbor odločil v prilog
delavcem

Washington, D. C. — Narod-
ni delavski odbor je podal od-
lok, da mora Birtman Electric
Co., Chicago, ponovno uposliti
sedem delavcev, katere je vrgla
na cesto, ker so bili aktivni v
kampanji za organiziranje de-
lavcev.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

O uspešni konferenci in pikniku

Canonsburg, Pa. — Konfe-
renca klubov JSZ in društev
Prosvetne matice 5. avgusta v
Strabanu je bila številno obiska-
na. Predsedoval je George Smre-
kar iz W. Alliquippe, zapis-
nik je vodil Frank Samsa iz
Canonsburga. Konferenco sta
posetila iz Power Pointa, Ohio,
sodruge Tušek in Bogataj s so-
programa. Z veliko udeležbo na
konferenci in pikniku je delav-
stvo te okolice pokazalo, da se
je začelo prebujati in spoznava-
ti, kako nesmiselno je preklinja-
ti današnji sistem in kapitaliste,
pri/volitvah pa oddajati njim
glasove. Vsem udeležencem kon-
ferenci in pikniku se v imenu
kluba št. 118 lepo zahvaljujem,
tako tudi vsem delavcem in de-
lavkam, ki so tako požrtvovalno
delali na pikniku.

Zavedati se moramo, da v so-
cialistični družbi, kadar bo ljud-
stvo vladalo, nadzorovalo indu-
strije in trgovino, bo nadpro-
dukcija nepoznana stvar. Ljud-
stvo bo zaslužilo toliko, da bo
lahko pokupilo kar bo izdelalo
in pridelalo. Delovni čas bo
priroklen potrebam, ker indu-
strije ne bodo obratovala za do-
biček posameznikov, temveč za
potrebe ljudstva.

Kot predsednik dramskega
kluba Soča uljudno vabim vse
člane in somišljenike dramatike
na klubovo sejo dne 27. avgusta.
Čas se spet bliža, ko bo treba
pričeti z vajami za igro, ki si jo
boste izbrali na seji. Naš dram-
ski klub je precej poznan po za-
padni Penni, ker ima vnete,
agilne člane in igralsko osobje.
Zato je potrebno, da se vsi ude-
ležimo seje, da nam bo mogoče
nadaljeovati plemenito delo. Mor-
da kdo misli: "Kaj nam hoče
dramatika v teh časih brezpo-
selnosti." Priznam, ker sem
prižadet sam, vendar bi ne bilo
prav, če bi nam še to našo za-
bavo vzela brezposelnost. Časa
imamo na razpolago več kot pre-
več. Porabimo ga za učenje, ki
nam bo koristilo.

John Koklich.

Nekaj spominov

Auburn, Ill. — Več dopisni-
kov je že objavilo v Prosveti
svoje spomine in opisalo dogod-
ke, ki so jih doživeli v svojem
življenju. To nameravam storiti
tudi jaz, a opisal bom samo ne-
katere, kajti če bi hotel vse opi-
sati, bi vzelo preveč prostora.

V tem dopisu se bom omejil
na dogodke, ki sem jih doživel
pred 25 leti, 1908-9, ko sem se
po štiriletnem bivanju v tej de-
želi vrnil v staro domovino. Z
menoj se je takrat vrnilo v Pol-
janski dolino nad Škofjo Loko
večje število drugih fantov in
razume se, da so nas sorodniki,
prijatelji in znanci, posebno pa
gostilničarji, veselo sprejeli. Te-
ga seveda niso storili z name-
nom, da pokažejo, da nas sma-
trajo za imenitne fante, temveč
zato, ker so vedeli, da imamo ne-
kaj ameriških dolarjev. Mnogi
smo kupili kolesa, s katerimi
smo obiskali razne kraje, od
Blejskega jezera do Ljubljane
in od Idrije do Sv. Lucije na
Primorskem. Med preprostimi
ljudstvom smo opazili mnogo
zanimivih stvari. Razumljivo je,
da smo se v tistih letih najbolj
zanimali za nežni spol, drugi
problemi v letih mladosti in no-
rosti nas niso brigali.

V gostilni Naceta Cadeža ali
Anžonavca smo imeli Ameri-
kanci svoj glavni stan. Tam
smo lahko svobodno govorili o
politiki, o liberalcih in klerikal-
cih, o verskih zmotah in potez-
kočah poljanskih kmetov in baj-
tarjev. V drugih gostilnah ni
smo smeli govoriti o takih stva-
reh, ker so nas smatrali za brez-
verce. Zbijali smo razne šale
kakor je pač navada mladih lju-
di. Anžonavec je bil sam hu-
morist, da mu ga ni bilo para
daleč na okoli. Velik šaljivec je
bil tudi Andrejancev Tone, že
star fant. Kot takega ga je
menda poznala vsa Kranjska. O
Ameriki je vedel več povedati
nego mi, dasi ni bil še nikdar
tam. Znano mu je bilo, katere
strani se mora človek držati,
da doseže slovenske naselbine od
Pittsburgha, Pa., ali pa od Rock
Springsa, Wyo.

Amerikancem se je večkrat
pridružil dr. Tavčar, večletni

ljubljski župan, ki je bil ro-
jen v Poljanski dolini. Bil je
zelo priprost v občevanju z na-
mi in kmetski ter se je rad razgo-
varjal o gospodarstvu, politiki,
Ameriki in drugih stvareh. Bil
je rad v veseli družbi in kdor
se je pogovarjal z njim, se je
lahko marsikaj naučil. Nekoč
je vprašal Anžonavca, če ve, ko-
liko let je njegov oče starejši od
njega. Po kratkem molku je
Anžonavec odgovoril, da je oče
okrog trideset let starejši od
njega. Tavčar mu je ugovar-
jal, češ, da se moti. Oče je sta-
rejši samo devet mesecev, je de-
jal Tavčar, kajti prej ni bil tvoj
oče. Nace je bil seveda prese-
nečen nad tem odgovorom, ker
je bil šele po toliko letih na
jasnem glede očetove starosti.
Čestital je Tavčarju in omenil,
da ni zastoj trgla hlač po šol-
skih klopih, mi pa smo se sme-
jali. Danes krije zemlja Tav-
čarja in Anžonavca. Grob prve-
ga se nahaja v krasnem smre-
kovem gozdiču na Visokem pri
Poljanah, drugega pa ob malem
potoku Volšca med drugimi Pol-
janci.

Ko smo Amerikanci prišli do-
mov, smo opazili, da vlada med
fanti vasi Dobrava in Gorenja-
vas staro sovražstvo. Vzroka te-
ga sovražstva ni vedel nihče,
Amerikanci pa smo želeli ne-
kakšno premirje, da se ne bi
fantje pozdravljali s poleni in
kamenjem. Sestavili smo ne-
kakšen načrt za pogajanja in
nekega večera nas je odšla več-
ja grupa v Dobravo. Med nami
je bil tudi Fortunov Simon, iz-
vrsten godec, ki je imel leseno
nogo. Po trdi cesti so odmevali
udarci te noge, zlasti ponoči, ko
je bila tišina vsenaokrog. Ker
so ljudje govorili, da fantje iz
Dobrave in Gorenjevasi razkri-
vajo svojo ljubezen do deklet s
kolom, nam je bilo to neljubo
in prisiljeni smo bili storiti ko-
rake v prilog miru. Odločili smo
se, da se mora odpraviti ta sa-
mota in bedasto kavsanje.

Mrzlikarjevo gostilno smo iz-
brali za prostor našega posve-
tovanja in pogajanja. Ko smo
prišli tja, sta bila v gostilni sa-
mo Mrzlikar in njegova žena.
Bila sta jezna in potihno sta go-
drnjala, češ, da smo jima vse
odjemalce prepodila. Na mizah
smo opazili prazne steklenice in
vsa okna široko odprta. Vpra-
šali smo, zakaj ima okna odpr-
ta, ker ni vročine in stvar nam
je bila pojasnjena. Povedala sta,
da je bilo v gostilni večje število
dobravskega fantov, ki so go-
vorili o nekakšnem premirju,
ko pa so zaslišali udarce Simo-
nove lesene noge, jim je postalo
vroče in pobegnili so skozi okna,
da se izognejo pretepu. Tako
se je mirovna konferenca, kate-
ro smo imeli v načrtu, razbila.
Prav za prav se je situacija še
poslabšala in za vse to so meni
naprtili krivdo. Zagrozili so
mi, da mi bodo že navili uro, ko
bo prišla prilika za to.

V našem kraju so v tistih ča-
sih izdelovali čipke in ta obrt je
bila zelo razširjena. Mlajši lju-
de so si s klekanjem služili kruh
in delali so od zore do pozne ure
ponoči. V hiše, kjer so se zbira-
le skupine deklet pri tem delu
v dolgih zimskih večerih, smo
fantje radi zahajali. Večkrat

smo imeli s seboj Simona, da
nam je igral na harmoniko.
Plesali smo in se drugače zaba-
vali, da je bilo veselje. Te vrste
zabava je bila seveda odvisna od
naših žepov, kajti čim več je bi-
lo evenca, toliko več je bilo ra-
janja. Včasih so se take zabave
zaključile v pretepu, ker so ime-
li nekateri fantje prevroči kri.

Ob desni strani Poljanske do-
line se dviga visoka gora Blegaš,
poleg nje pa Malenski vrh. Sled-
nji nima posebnih znamenitosti,
toda z vrha se vidi na proste
oči krasne pokrajine Gorenjske,
Notranjske in Primorske ter
potoki, ki se iztekajo v Soro.
Poleg potokov se vijejo bele ce-
ste, na njih pa vozovi. Fantje
in moške pokajo z biči, da od-
meva po okolici. Pogled na po-
ljo, ko zori žito, je krasen. Po-
lja in planine se odražajo v pe-
strih barvah ob zgodnjih urah.
Svetovna razstava v Chicagu je
imenitna, toda če mi bilo dano
na izbero, da si ogledam razsta-
vo ali pa Malenski vrh, bi se od-
ločil za slednje.

Na Malenskem vrhu stoji cer-
kva, toda ime svetnika, ki kra-
ljuje tam, mi ni znano. Ta svet-
nik je bil na glasu, da izpolni
fantu ali dekletu srčno željo, če
se večkrat zatečeta k njemu,
brez denarja pa se seveda ne do-
seže ničesar niti pri svetniku.
Romanja deklet in fantov, ki so
imeli smolo, so bila pogosta.

Nekega zimskega dne mi je
prišlo na uho, da se bo pri ne-
kem kmetu na Malenskem vrhu
vršila zabava. Dasi je ležal de-
kal aneg in je bila pot do kmeta
precej dolga, nas to ni oviralo,
da ne bi šli na zabavo. Ko smo
prišli tja, smo bili veseli, kajti
našli smo več prijaznih deklet z
gorenjskih planin. Plesali in
rajali smo toliko časa, da se je
pokazala zarja nad Ljubljano.
Kadar ob sobotah poslušam
farmarski program, ki ga odda-
ja čikaška postaja WLS, se vse-
lej spomnim na tisto zabavo na
Malenskem vrhu.

Ko smo se vračali proti domu,
samo se ustavili v hiši nekega
malega posestnika. Doma je bi-
la samo žena, ki si ni mogla tol-
mačiti namena našega obiska,
povedati pa ji ni hotel nihče, po-
kaj smo prišli. Neki navihaneč
je dejal o meni, da pečatim žga-
njarske kotličke, žena pa je tr-
dila, da kaj takega nima pod
streho. Sitneži ji vseeno niso
dali miru in kazali so name, češ,
da sem mož postave. Imel sem
na glavi čepico ameriškega iz-
delka in ker ženska take še ni
videla, ji je postalo toplo. Ko
samo videli, da bi ženska lahko
kaj nepotrebnega povedala, smo
ji pojasnili, da je vse skupaj le
potegavščina. Nato je ženska
minil strah in postregla nam je
z dobro kapljico. Bilo je mno-
go zabave in smeha, pri odhodu
pa smo ji pustili nekaj drobiža
za potrebo in tako je bilo vse
zadovoljno. Imeli smo res srečo
na vseh konceh in krajih, kajti
kamor smo prišli so bili ljudje
veseli, če ne pri prihodu, pa pri
odhodu.

Nekega dne, ko smo korakali
po cesti proti Gorenjevasi, smo
dohiteli možakarja s košem na
hrbtu. Vprašali smo ga, kam
je namenjen z bremenom in po-
vedal nam je, da gre v Kalarjev
mlin. Zmanjkalo je kruha in
ženica mu je naročila, naj pri-
nese razne stvari od trgovca
Boština. Ker je bil na sumu,

da je nosil žganje gostilničar-
jem, smo to stvar omenili in
možakar je potem sam potrdil
to sumničenje. To samo na sebi
ne bi imelo sicer nobenega po-
mena, ampak ljudje, ki so videli,
da nas je več skupaj, so mislili,
da je izbruhnila nekakšna re-
volta. To je bilo namreč kmalu
potem, ko so v Ljubljani vojaki
ustrelili Lundra in Adamiča.
Takrat je nastala silna napetost
med Slovenci in Nemci, in če so
ljudje opazili kje večjo skupino
oseb, so takoj mislili, da so u-
porniki. Avstrija se je takrat
tako bala peščice Slovencev ka-
kor se danes svetovna reakcija
boji komunistov.

V tem slučaju smo imeli smo-
lo, kajti oči vseh so gledale na
možakarjevo koš. Navihane so
nas pričeli vpraševati, če bomo
prišli doma trebiti nemškutar-
je ali pa bomo šli naravnost na
Dunaj nad krutega vladarja, ki
nam odreka svobodo in prosto
gibanje na lastni zemlji. Zeleli
so nam srečno pot in uspeh, da-
si nismo imeli nikakega pojma
o kakšni revolti. Nejevoljni smo
bili samo na možakarja, ki nam
je napravil te homatije. Kon-
čno, smo ga, z lepimi besedami
izvabili v hišo nekega kmeta,
kjer smo ga postavili pred "voj-
no sodišče". Jaz kot sodnik sem
mu naložil, kot kazni zapor v
kleti za nedoločen čas. Ker je
bil mož šaljivec prve vrste, je
bil vesel in naši družbi in pri-
pravljen vse storiti, samo da je
bilo vedno smeha. Slišal sem, da
se vedno živi v vasi Dolenje
brdo.

Po tej "revolti" sem se poslo-
vil od Poljanske doline. V to
me je prisilila borba za kruh,
kakršna še danes obstoji v slo-
venskih in drugih krajih. Podal
sem se čez široko morje v Ame-
riko, kjer bom najbrž tudi ostal,
kajti na povratek ni misliti, ker
je v žepu čedalje večja suša.

John Homez.

Popravek

Bowie, Colo. — V moj dopis,
ki je bil objavljen v Prosveti 6.
avgusta, se je vrinila pomota.
Glasiti bi se moralo, da je le
Medici priporočal službo puebl-
ški župnik, ne pa Kočvarju.

Matija Pogorelec.

Kalifornija se boji "rdečih"
glasov

San Francisco. — Ker se v
Kaliforniji bližajo primarne vo-
litve in da se čim bolj zniža šte-
vilo "rdečih" glasov, je velepo-
rta obtožila goljufije deset na-
biralcev podpisov na komunistič-
no peticijo. Primarne volitve
bodo 28. avgusta.

Reakcija čuti, da je s svojo
gonjo proti radikalcem dvignila
več sentimenta za persekutira-
ne komuniste in druge radikal-
ne kandidate. Ta sentiment sku-
ša ubiti s krikom o volilni ko-
rupciji "rdečkarjev".

Nemiri v čikaški avtobusni
stavki

Chicago. — V petek zvečer je
večja množica moških in žensk,
ki simpatizirajo s stavkujočimi
soferji avtobusov Chicago Mo-
tor Coach Co., napadla dva av-
tobusa na Jackson boulevardu
blizu Kostner ave. Stavkokaška
soferja sta bila osuvana in ne-
kaj oseb, ki so se peljale v vozi-
lih, je zbežalo še predno je pri-
šla policija, ki je kmalu razgna-
la množico.

Delavska tajnica za
alno zavarovanje

Pravi, da je ceneje kot se
dola. Deželna prebrava
polno zavarovanje

Washington. — (FP) —
temu, da Amerika nima
nega zavarovanja proti b-
selnosti in drugim nez-
vseeno potroši več po sed-
sistemu kakor pa države
cialnim zavarovanjem.
povedala svojim poslušal-
radiu delavska tajnica F.
Perkins.

Rekla je, da je sploš-
rovanje prepotrebno, pro-
goče izvesti popolnega pro-
že v prihodnjem zasedan-
gresu. Vzrok slednjemu
"so skupni dohodki našeg
bivalstva še vedno na
točki."

Zavarovanje proti bre-
nosti ni edina potreba, ke-
je trpe tudi vsled drugi-
ljenskih neprimlik. V "d-
časih je na primer vsak
ubitih 25,000 delavcev pri
150,000 je trajno pohablje-
tri milijone pa dobi manj
škodbe. Največ smrtnih
se pripeti pa izven dela-
tolično ko "pri delu, pravi
ska tajnica.

Na relifu je 16 milijonov
pogled teh je pa več mil-
"ki so v mnogih slučajih
stiski in trpe bolj od
Olajšave za vse skupaj
goče pričakovati le od apl-
principa socialnega zava-
nja," je poudarjala delav-
nica.

Žrtve depresije med m-
Minneapolis, Minn. —
mas Minehan, profesor
gije na državni univerzi,
kril nekaj, kar je že znano
že dolgo znano — da se
mladih fantov in deklet
po deželi, ker nimajo dom-
jim je požrla depresija. Č-
vi, da je opazoval življenj-
mladih "trampov" od bli-
del jih je v džunglah, k-
da divje življenje. On p-
ča gradnjo vladnih tih-
katerih naj bi se te otrok-
lo dokler traja depresija.

Wallace se žudi "božji
nosti"

Washington. — Če je t-
da je bog kaznoval farm-
srednjem zapadu s su-
skrečenja produkcije, kak-
vijo nekateri, ki priseg-
biblijo, se meni čudno vi-
govarja poljedelski tajni-
lace, "zakaj ni vsemogo-
noval tudi tovarnarje, k-
vsa leta takoj ustavijo v-
cijo kakor hitro ne vidijo
tov." Mogoče tudi bog d-
liko med bogatimi tovar-
raztrganimi farmarji?

Izprti delavci se izrekli z
unijo

Hopewell, Va. — Pri t-
skih volitvah pod vodst-
rodnega delavskega odb-
delavci pri Tribuz-Chatl-
poraciji izrekli za tekstil-
jo proti kompanijski za-
proti enemu glasu. Za t-
unijo je glasovalo 1086,
panjsko pa 654 delavcev.
Glasovanje je izpadlo
tilno unijo klub temu,
družba zaprla tukajšnji
in spremenila stavko v iz-

Stavka v tovarni za t-
Hammond, Ind. — Z
piketiranjem so člani in
tičarji United Soap & G-
Workers unije (ADF) za-
varno Lever Bros., brit-
jetje, ki se je toliko "a-
niziralo", da je skušalo p-
s kompanijsko unijo. Sta-
za starostne pravice in
sanje plač, obenem pa tu-
"neodvisni" bosovski uni-

Sovjeti izplačali amer-
posojilo

Washington. — Te dni
na korporacija za rekon-
jo financ prejela zadnji
od sovjetske Rusije na p-
za nakup ameriškega b-
pred par leti. Vsi obroki
točno plačani, pravi pred-
korporacije Jesse Jones.

Organizatorji aretir-
High Point, N. C. —

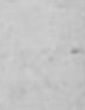
organizatorji, ki so bili
v unijski kampanji med
nimi delavci, so bili are-
na obtožbo hujskanja na
de.



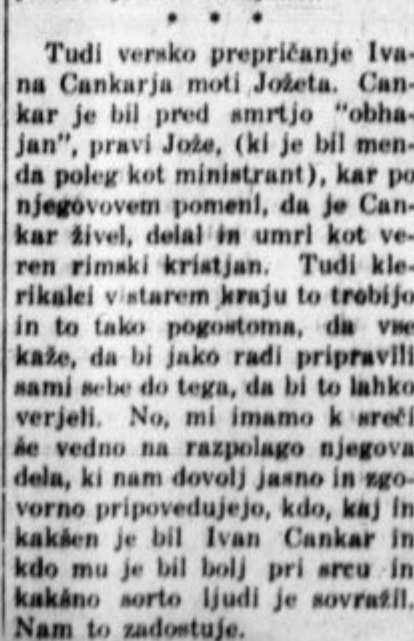
Predsednik Roosevelt je nedavno posetil jez Grand Coulee v državi Washington, kjer so ga sprejeli Indijanci in belokožci.

NOVE KONFINACIJE

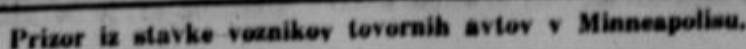
9. julija 1934. — Danes
je bilo pred posebnim
za zaščito države v
obsojenih sedem oseb z
zaradi protifašistične
in organizacije, ki
razvijali l. 1933. Branili
odvetnika Manassero in
državni pravdnik je
kazni od 3 do 6 let. So-
pa jih je obsojilo od 1 do
— Tudi tako poročajo
časopisi in tudi trža-
"Tribuna". Čudno je pred
da noben časopis ne
imen obsojencev. Poseb-



Jože Grdina, tajnik clevelandskega "kulturnega" vrta in oče prehlajene ideje dveh spomenikov na omenjeni zaplati, namreč Baraginega in Cankarjevega, se je zopet oglašil v A. D. z litanijami običajne sorte, naslovljenimi na rdečkarje. Joža



Ali ste že naročili Prosveto ali
Mladinski list svojemu prijatelju
ali sorodniku v domovino?
To je edini dar trajne vrednosti,
ki ga za mali denar lahko pošljete
svojem v domovino.



Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Suvarin ju je poslušal in je izražal na obrazu, ki je bil kakor obraz plavalaske, tih prezir, porazen prepričanje, pripravljenega, da naskrivaj žrtvuje svoje življenje, ne da bi pri tem pričakoval vsaj mučeniške gloriole.

— Torej meriš s tem name? Kaj si nevoščljiv?

— Kaj naj ti zavidam? Je odgovoril Rasseneur. Jaz se ne delam važnega, ne prizadevam si ustanoviti sekcije v Montsouju, da bi postal ne tajnik.

Štefan ga je hotel prekiniti, a Rasseneur je pristavil:

— Bodi vendar odkrit! Mar ti je Internacionala, samo za tem se ženeš, da bi nam bil na čelu, da bi igral gospoda in da bi dopisoval s slavnim zveznim svetom nordskega okrožja!

Nastala je tišina. Drhte je Štefan povzel.

— Je že prav... Mislim sem, da si nimam ničesar očiti. Zmerom sem se s tabo posvetoval, ker sem vedel, da si se tukaj davno pred mano boril. Toda če ne trpiš nikogar poleg tebe, bom delal odslej sam... Najprej pa ti sporočam, da se bo sestanek vršil, tudi če Plucharta ne bo, in da bodo tovariši kljub tvoji volji pristopili.

— O! Pristopiti, je mrmral kretnar, to še ni vse... Treba jih je pridobiti, da bodo plačevali članarino.

— Nikakor ne. Internacionala daje odloga stavkovskim delavcem. Plačali bomo kasneje, a zveza nam bo takoj priskočila na pomoč.

Rasseneur je zdajci pobesnel.

— Prav, bomo že videli!... Prišel bom na tvoj sestanek in bom govoril. Da, ne bom pustil, da boš prijateljem mešal glave, ampak jim bom že pojasnil, kakšne so njihove resnične koristi. Bomo že videli, komu bodo sledili, ali meni, ki me poznajo že trideset let, ali tebi, ki si pri nas vse postavil na glavo, četudi nisi tu niti leto dni... Ne, ne! Le počakaj! Zdej se bo uvidelo, kdo bo koga posekal!

Nato je odšel in zaloputnil vrata. Venci cvetja so se stresli pod stropom, pozlačeni štiti so odskočili od zidov. Potem je zavladal v prostorni dvorani spet težak mir.

Suvarin je mirno sedel za mizo in kadil. Štefan, ki je malo časa molče hodil gor in dol, se je dolgo tolažil. Ali je on kriv, če ljudje zapuščajo tega debelega lenuha in se pridružujejo njemu? Zanimaval je, da bi se gnil za popularnostjo, saj niti sam ni vedel, kako se je vse to zgodilo: prijateljstvo vse kolonije, zaupanje rudarjev, vpliv, ki ga ima zdaj na nje. Jezil se je, da mu očitajo, da jih hoče zaradi častihlepa pahniti v nesrečo, trkal se je na prsa in se rotil na svoje bratsko čuvstvovanje. Mahoma se je ustavil pred Suvarinom in kričal:

— Viš, ko bi vedel, da bo kak prijatelj žrtvoval le eno kapljo krvi, bi takoj pobegnil v Ameriko.

Strojnič je skomignil z rameni in fin nasmeh mu je spet zaigral na ustnicah.

— O, krvi, je zamrmral, kaj zato? Zemlja je žejna.

Štefan se je pomiril, sedel na stol onkraj mize in se naslonil obno s komolci. Ta plavi obraz in sanjave oči, ki se včasih divje razplamtijo v rdeč sijaj, so ga vznemirjale ter nekako čudno vplivale na njegovo voljo. Ker Suvarin ni govoril, je tudi njega prevzel molk ter se je bolj in bolj pogrezal v misli.

— Pogled, kaj bi storil ti na mojem mestu? je vprašal. Ali nimam prav, da hočem delati? Ali ni najbolje, da pristopimo k tej zvezi?

Suvarin je počasi pihal oblak dima predse in odgovoril s svojo priljubljeno besedo:

— Da, neumnosti! Toda dokler je treba čakati, je zmerom tako... Sicer pa bo njihova

Internacionala kmalu drugačna. Se že ukvarja z njo.

— Kdo pa?

— On.

To besedico je spregovoril polglasno, s požnostjo gorečnosti in se ozrl proti vzhodu. Govoril je o učitelju, o Bakuninu, uničevalcu.

— Le on lahko zamahne s kijem, učenjaki pa so s svojo evolucijo strahopetci... Prej ko bodo minila tri leta, bo Internacionala pod njegovim poveljstvom porušila stari svet.

Štefan je pazljivo vleknil na ušesa. Ves je gorel, da bi se poučil, da bi razumel to češčenje rušenja, o katerem je strojnič izpregovoril le kako nejasno besedo, kakor bi hotel to tajnost obdržati zase.

— Tak razloži mi... Kaj namerjate?

— Vse porušiti... Ni treba ne narodov ne vlad ne lastnine ne Boga ne vere.

— Razumem. Samo, kam vas bo to privlelo?

— K prvotni skupnosti, brezoblični skupnosti, v nov svet, k začetku vsega.

— In s kakšnimi sredstvi, kako nameravate to doseči?

— Z ognjem, s strupom, z bodalom. Razbojnič je pravi junak, ljudski maščevalec, revolucionar v dejanju, brez puhlic iz knjig. Vrsta strahovih atentatov mora mogočnike ostrašiti in vzdriniti ljudstvo.

Tako govoreč je postajal Suvarin strahoten. Zanos ga je dvigal na stolu, skrivnostni plamen mu je švigal iz sicer motnih oči in njegove nežne roke so se prižemale k robu mize, kakor bi ga hotele streti. Štefana je obhajal strah, ko je gledal vanj, in mislil je na te istorije, ki mu jih je bil zaupal: na nabite mine pod carsko palačo, na policijske šefe, ki jih koljejo z bodali kakor merjase, na njegovo dekle, edino žensko, ki jo je ljubil, obešeno v Moskvi nekega deževnega jutra, in ki jo je iz množice poslednjikrat poljubil z očmi.

— Ne, ne, je mrmral Štefan in na široko zakrilil z rokami, kakor da odganja te odurne privide, tako daleč pa še nismo pri nas. Uboj, požig, ne, nikoli! To je strašno, to je krivično, vsi tovariši bi planili, da zadavijo krivca!

In razen tega, on nikakor ni mogel tega razumeti, njegova kri se je upirala temu mrkemu snu o razdeljanju sveta, kjer bi kosili kakor rž na polju prav do zemlje. In kaj bi počeli potem, kako bi se obnovilo ljudstvo? Na to je zahteval odgovor.

— Razloži mi svoj načrt! Mi hočemo vendar vedeti, kam plovemo.

Nato je Suvarin mirno končal. Njegov pogled je tonil in se izgubljal v daljo.

— Vsako premišljevanje o bodočnosti je zločin, ker samo ovira rušenje in preprečuje napredek revolucije.

Štefan se je temu smejal kljub temu, da ga je ob tem odgovoru spreletel mraz. Sicer pa je rad priznal, da je tudi nekaj dobrega v teh mislih, ki ga privlačujejo zaradi svoje preprostosti. A če bi tako govoril tovarišem, bi s tem koristil le Rasseneurju. Treba je ravnati preudarno.

Desirjeva vdova jima je ponudila kosilo. Sprejela sta povabilo in odšla v gostilniško sobo, ki jo je med tednom delila premočna stena od plesne dvorane. Ko sta pojedla ocvrta jajca in sir, je hotel strojnič oditi, ko pa ga je Štefan zadrževal, je odgovoril:

— Čemu? Da bi vas poslušal, kako mlatite prazno slamo!... Dovolj sem že slišal. Lahko noč!

Odšel je blagega, svojeglavega obraza, s cigareto v ustih.

(Dalje prihodnjik.)

R. Auernheimer:

AMERIKANKA

(Nadaljevanje in konec.)

Karen si je oddahnil. Neka Amerikanka je stopila v dvorano, okrašena kakor kaka arara, z vabečim smehljajem. Tam notri so plesali boston. Priluhnila sva godbi; ko je valček izvenel, je moj prijatelj nadaljeval: "Florence je bila vsa iz sebe od prevelike sreče, ko sem ji sporočil uspeh mojega razgovora. 'Hvala Bogu, da je papa pristal,' je dejala; 'med nama povedano, bala sem se, da se bo protivil, ker niste premožni. In tedaj bi morala z vami pobegniti. S tem bi povzročila velik škandal in vsa Fifth Avenue bi govorila o tem. A tako je bolje. Škandali mi niso ljubi. Tako preostaki so.'

Sedla je na tla, kakor to napravijo Amerikanki in je razigrano pričela govoriti o najini opremi, o življenju, katerega bova vodila. Z ameriško hitrostjo je etablirala osnovo najinega življenja, kakor si ga je zamišljala: Posedovala bova mal hotel v Parizu, a bova kljub temu pretežni del leta na potovanju. Tudi v Ameriko bova morala priti od časa do časa, v zimskih mesecih, papanu na ljubo, kje je tako dober. Ali v marcu bova morala

brezpogojno v Kairo. Takoj nato je pričela pripovedovati o Kairu, da je tam življenje tako prijetno in da bi se spomnili na vsak način odpeljati tja, tudi ako ne bi bila poročena. Daisy ji je pisala, najpristojnejše izmed vsega je sedaj: Kairo. Samo če Indija bi bila toliko prostočna. Ali za Indijo je letos že prekasno. "V Indijo je treba v mesecu februarju in tega vsled očiščev ne moreva napraviti," je dejala in zaskrbljeno gledala v zrak. Slednjič se je potolažila, ker se bova lahko prihodnje leto peljala v Indijo.

"In moj poklic?" sem vprašal. "Ah, vaš poklic!" je dejala; "saj res, vi ste kemik. Je to veselo? Imate tudi svoj laboratorij? Uredili si ga boste, v Parizu, kako? Vsa bo obložena z belimi loščenimi ploščicami, ne? In tam boste hodili v dolgem, belem gumijevem plašču. Belo vam zelo pristaja, ljubi. Tuki k fraku bi morali nositi bel telovnik..." Nenadoma pa se je zresnila: "Znate izdelovati parfume?"

Bilo je prvič, da sem s Florence govoril o svojem poklicu. Prav nikakega pojma ni imela o vsem. Tudi to je ameriško. Amerikankam se dozeva povse razumljivo, da možki delajo. Polnoma postranska stvar pa jim je, kaj delajo. Zanimaj jih le:

Koliko donaja. Ako pa so zelo bogate, jih ne zanima niti to.

In vidiš, takrat je nastal preobrat. Prišel sem razmišljati, izrisavati svojo bodočnost, ob strani bodoče soproge. Oropan svojega poklica, svoje domovine, gmotno docela odvisen od Florence, bi moral begati po svetu kot njen potovalni tovariš, družabnik in ljubljenelec. Niti malo misliti na to, da bi živel lastno življenje, zahtevala bi, da se brezpogojno prilagodim njene. Moja dolžnost bi bila, voditi jo v družbo, jo spremiti domov, med tem časom napravljati prijetno figuro, preštudirati mesto nje vse vodnike ter jo na vse na svetu prvi opozoriti, kar je v njih zaznamovano z dvema zvezdicama, vknjiževati njene izdatke, pregledovati bančne izkaze ter ji svetovati v antikvitetnih prodajalnah. Pri vsem tem je Florence, pri vsem so dame njenega kova potrebovale moža. Postal bi njen manažer, impresarij njene lepote, mož svoje soproge. Kako pa se je to ujemalo z mojimi načrti? Tudi prav malo se ni ujemalo. Vedno sem sanjaril o osamljenem, znanosti in učenju posvečenem življenju. Že od mladosti dalje sem hlepel: se duševno izpopolniti, dvigniti. Tudi Florence je imela edin cilj: zabavati se. Ona bi želela nada-

ljevati svoje življenje, jaz svoje. Že takoj v pričetku bi nastala nesoglasja... Rekel boš: Vsaj poizkušaj naj bi, pričel, vzgostiti si svojo ženo. Dvomim pa, da bi bil katerikoli mož v stanju, pri vzgostiti kako ženo, posebno še ako je Amerikanka! Pa recimo, poizkusil bi in se bi posrečilo, bi še vedno ostalo dvajset milijonov. Predstavljaj si samo častihlepnega mladega učenjaka, ki poseduje soprogo z dvajsetimi milijoni; to bi se v našem denarju imenovalo s petdesetimi; po mnenju ostalih ljudi s stotimi milijoni! In možu, ki poseduje sto milijonov, ne bo nihče veroval, da bi se ukvarjal z znanostjo z drugimi nameni kakor le za zabavo. Ljudje so pač taki in najbrže imajo prav. V vsaki kritični objavi bi mi predbacili moje premoženje. Karkoli bi dosegel, bi le odkupil. Predstavljaj si le kakega Rothschilda, kakega Vanderbilta, ki bi prejel Noblovo nagrado! Kaj bi dejali? Ne, to je nemogoče. Nas eden je lahko bogat, mora celo biti, ker sicer je trgovec. Ali bo gataš? Ne! To se ne ujema. V trenutku, ko postanemo bogataši, sami sebe ne smatramo dovolj resnim. Ako hočemo, je v tem celo tolažba: Dokaz, da se z denarjem le vse ne da odkupiti.

"Niti v Ameriki!" sem pristavil.

"Niti v Ameriki!" je ponosno ponovil. "Vse to sem premislil v oni noči, po kateri bi morala slediti najina zaroka. Naslednje jutro sem ji vrnil njen avto; si najel svojega in se odpeljal k njej. Vprašal sem jo, ako je voljna v mojem avtomobilu napraviti izlet v okolico. S tenkočutnostjo dame je takoj uganila, vsled česa vse to. Kljub temu je pristala. Ali, ko je sedela v najetem avtu, ni bila več ona sigurna, ponosna Amerikanka. Bilo je kot bi ji odvzel njeno umetno vezeno toaleto in ji privezal kuhinjski predpasnik. Amerikanke tega ne prenesejo... Tako sva se peljala skozi hrumeče, sikajoče, škripajoče ameriško mesto. Govoril sem ji; pripovedoval, razložil, kako je moje življenje in kako bodočnost si predstavljam. Čim dalj sem govoril, bolj otopnela je postajala. In slednjič me je prosila, naj velim okreniti, vozilo je prelahko in sramuje se pred znanci. Domnevali bodo, da je papa obubožal... Okrenil sem — okrenil tako temeljito, da sem bil deset dni nato spet v Curihu."

"Je nisi nikdar več videl?"

"Nikdar."

"In vsled tega si sedaj tu."

"Kaj hočeš povedati?"

"Da jo hočeš videti."

Prestrašeno me je pogledal.

"Kaj te je napotilo do te trditve?"

"To," sem dejal, "ker si brke še vedno briješ."

Karen se je čutil ugnanega, se nasmešnil ter s prstom otipal obrt ustnic. Nato se je takoj zopet zresnil in rekel, kakor bi hotel prepričati samega sebe:

"Ne, bilo je neizvedljivo. Ja — ako bi takrat mesto v začetku bil že na koncu svoje kariere, ako bi bil deset let starejši... Tako pa... Tako pa res ni šlo. Florence je bila prebogata ali pa..."

"Ali pa?"

"Ali pa sem bil premlad," je dopolnil.

"Da," sem dejal, "to je tudi moje mnenje. Premlad si bil."

Ko mi je Karen povedal vso dogodbo, se mi je dozevala končana. Nam se to vedno dozevala. Sklenemo kako pripovedovanje, napravimo piko in jo smatramo za končano. Nato pa jo pograbim življenje, napravi iz pike vejico in piše dalje.

Nekoliko dni pozneje sva se skupno izprehajala pod arkadami ob antikvitetnih trgovinah, kjer v glavni seziji najprejavejše dame sedanjosti koketirajo z vsemi dragocennostmi prošlosti. Včasih je tudi narobe: dragocennosti pripadajo sedanjosti in prevajene dame prošlosti.

Minila sva pravkar dve Amerikanki v potnih plaščih, izmed katerih je ena pravkar držala v roki ovalno modro dozo in jo po ljubkem ogledovanju s pripombo zopet postavila nazaj, a pripombo, da ni pristna.

"Florence!" je kričnil Karen, ko je zaslišal njen glas.

Okrenila se je in videl sem

pod pajčolanom, ki ji je kot mreža za metulje visel okoli glave, mal, vesel ženski obrazek z otroškim noskom in razvajenih ustn...

"O, mister Karen!" je dejala ta in pozdravila mojega prijatelja z neprislusno ljubeznivostjo in mirnostjo, s katero že od nekdaj pozdravljajo le Amerikanke.

Takoj je predstavila svojo prijateljico Gwendolyn; on me nam damam. Svoj kodak je odložil na prodajalno mizo in pričel smo se razgovarjati.

A Florenci se je mudilo. Bila je samo na prepotovanju; njen voz jo je čakal pred hotelom. S svojo prijateljico je prispela iz Sils Marije, kjer je preživela par tednov in je sedaj namerala preko Bernine v Leprese.

Dami sva spremila do voza. Gwendolyn je stopala kraj mene, Florence s Karnom. Šla sta nekaj korakov pred nama in ko sem z njeno prijateljico odmotat obligatni švicarski potovalni razgovor, mi je preostajalo toliko časa, da sem lahko opazoval svojega prijatelja. Florence mu je morala sporočiti kopo raznovrstnih novic, ker, med razgovorom je pogostokrat presenečen obstarer je nato zopet zopet stopil dalje. Slednjič se je odločno zaobrnil:

"Kaj se je dogodilo?" sem vprašal. "Svoj kodak sem pozabil v antikvitetnih trgovini. Samo trenutek, moje dame, takoj sem zopet tu..."

Florence se je smehljala. Amerikanke poznajo silne izgovore vjudnih gospodov, ki nameravajo kupiti šopek cvetja... A Karen se je vrnil brez cvetic. Samo malo dragoceno dozo je držal v roki in jo nudi Amerikanki v voz.

"O! the pretty box! Oh! the charming box!" je vzkliznila, vesela kakor otrok pred novo igračko. In z nežnim pogledom mu je ponudila roko iz voza. V tem trenutku so njene oči čisto jasno povprašale: "Do you?" in njegove ustnice so odgovorile sigurno in pritrdilno, ko so se dotaknile njene rokavice.

A švicarskemu izvoščku se je mudilo. Pognal je konje in Florence je izvela robček iz rokavice in mahala. Bil je le ped velik, svetlomoder robček, in zgiban vsled vetra, je trepetal v zraku kakor metuljček. Z nenadnim gibom je odgrnila pajčolan in mu podarila, oddaljujoč se, še enkrat sliko svojega lepega obličja. Njen smehljaj pa se je zresnil; in ko je voz zavil okoli ogla, tedaj ji je metuljček zletel naravnost na oči...

Vrnila sva se proti najinemu hotelu. Karen je bil videti pobit in zamišljen. Da bi ga razveselil, vprašam: "Kako je to? Ti daruješ antikvitete? In to celo potvorjene?"

"Doza je bila pristna!" je dejal z neprikrito britkostjo. "Morebiti več, koliko je veljala? — Tisoč frankov."

"Primeroma dosti za malo dozo — in za učenjaka," sem dejal. "Ali, zakaj je tedaj Florence trdila, da ni pristna, ako je vendar bila?"

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Ker ji je bila predraga."

"Predraga? Dami je Florence, dami z milijoni?..."

"To je ravno," je dejal z otožno gesto. "Nima 'Cesa nima?'"

"Dvajsetih milijonov več! Zmanjkalo jih Trust jih je dal, trust pet vzel, to je amerika!"

Papa je tovarniški ravnala v Fifth Avenue pri Florence je sedaj sili Veš, koliko ji je ostalo? lijona."

Zgrozil sem se.

"Kje si vse to zvedel?"

"Slutil sem že, ko je prispela iz Sils Marije."

Kaj takega ne napravlja kanka, ki je bila v Sils ako že ni čisto obubožano mi je tudi sama vedala, z njeno prirojo tosrčnostjo."

"In ti?" sem vprašal, si takoj poprosil za njeno "Jaz?" se je zgodil.

"No ja — sedaj je boga!"

Karen se je žalostno nil.

"Damo kot je Florence, rikanko, ki je imela milijonov, naj bi sedaj polovico milijona. Njatelj — za kaj takega dar že — prestar."

In čez čas je še pristavil:

"Si bo že našla komta."

Obžalovanja vredno stvari je bilo to, da pravilno sklepal, tako kakor pred letom dni, še — premlad. So nar, je katerim ni mogel na ta ali na oni način ljenje razočara. Tak Karen. Menim, da se bo poročil.

HIŠA NA PROD.

Proda se hiša na lepem loti zemlje, še skoro nova dte osebno ali pišite: M. Cek, 498 Michael str., St.

Ako nameravate

Jugoslav

tedaj potuje z vseh strani

Havra z orjaskim Frak

ekspresnim parom

"PAR"

30. avgusta—18. se

6. oktobra

"ILE DE FRA"

8. sept.—29. m

Mitra vožnja. Izredna

Kraane kabine tretje r

ali štiri osebe. Sveto

enaka kuhinja. Vino se

pri vsaki jedi. Vaja pri

z Vami do cilja.

Za nadaljna pojanila

pišite na:

LEO ZAKRA

General Travel Ser

302 East 72nd St

New York City

SLOVENIC PUBLIS

Travel Bureau

216 West 18th St

New York

French L